

KOROŠKI SLOVENEK

Br. Gallob Aloisia,
vlg. Petz,
Oberreith, P. Rurnitz,
Ktn.

Naroča se pod naslovom

Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. Posamezna štev. 10 Rpf

Stane četrtletno: RM 1.—; celoletno: RM 4.—

Za Jugoslavijo

četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

V imenu naše mladine!

NSV (Narodno-socialistični urad za ljudsko blaginjo) javlja pod naslovom „Erntekindergarten“ v graškem kmetijsko-stanovskem tedniku sledeče:

„Šestdeset otroških vrtcev za čas letine je v kratki dobi ustvarila na Koroškem NSV. Večinoma se nahajajo v jezikovno mešanem ozemlju južne Koroške, kjer poleg praktičnega namena razbremenitve kmečkih gospodinj v času najtežjega dela vršijo še drugo, enako važno službo: Otroke obmejnega ozemlja privajajo prejin izdatneje ko šole nemški govorici in nemški svojstvenosti. — Na vprašanja o dnevnem redu v vrtcih so voditeljice, ki brez izjeme vršijo službo z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo, odgovorile približno enako: Otroke pripeljejo približno ob 8. uri, če otroci poti ne napravijo sami; prihajajo žarečih obrazov, v rokah često nosijo sveže odrgane cvetlice, kajti dobro že vedo, da jih pri mladi „tetki“ čaka lep in prijeten dan. Dan se prične z jutranjim geslom ali z malo prireditvijo; sledijo vesele igre na prostem. Na zvončkov klic hiti vse k univalnim posodam, kajti to so se že naučili, da smejo vzeti svoj jutranji kos kruha, ki je bogato naložen z marmelado in surovim maslom, samo s čistimi rokami. Do opoldneva se učijo otroških pesmi, raznih ročnih spretnosti itd, kajti otroci naj se pod varstvom ne samo vesele zabavajo, maveč naj igrajo izpopolnjujejo svoje male zmožnosti. Pred in po bogati južini se spet temeljito očistijo. — Celo z zobno ščetko se morajo sprizgati, nakar sledi dobrodejni opoldanski počitek. S sprehodom po mali južini se dan zaključuje. — Kdor pozna stisko malih gorskih vasi, si zamore predočiti pomen tovrstne ustanove NSV za preobremenjene matere in predvsem tudi za otroke. To vedro poletno občestvo, izpolnjeno z igro in spanjem, nemškimi pesnimi in zgodbami, z otroškimi igrami in ne najzadnje z bogato dobro jedjo, bo nedvomno mnogo prispevalo, da se bodo otroci obmejnega ozemlja, ki potrebuje močne, narodno povezane ljudi, uspešno razvijali.“

Iznenadeni beremo v tem uradnem sestavku prostodušno izjavo: otroci obmejnega ozemlja se potem vrtcev prej in izdatneje ko potom šole privajajo nemški govorici in nemški svojstvenosti. Tovrstne prostodušnosti doslej nismo bili vajeni niti v pogledu našega tako zelo pomanjkljivega šolstva! Ugotavljamo še dejstvo, da zgovorno dokazuje že število vrtcev, da se vodijo z malimi izjemami v vseh občinah slovenske Koroške, in dostavljamo parolo, ki velja za vrtce v bodoče leto: vsakemu vrtcu njegov dom!

Kar so doslej vršile nemške božičnice in druge tovrstne prireditve, združene z obdarovanjem malih ali starih našega rodu, naj postane stalna, smotrno izgrajena ustanova. Kak je odmev tovrstnega dela pri nas? Del našega slovenskega ljudstva v prizvojen duševni onemoglosti in brezčutnosti nedvomno sega po otipljivih dobrinah in z večjim ali manjšim zadovoljstvom zre svoje malčke, prigrizujoče kruh z marmelado in maslom ali noseče domov darovane srajčke in obuvance. Res je, da je gmotna beda in gospodarska stiska v mnogih krajih in številnih družinah zapovedujoča sila življenja, ki odrija sleherno drugo, neotipljivo, četudi neprimerno nujnejšo potrebo. Ljudstvo, ki ne pozna narodne vzgoje po šoli in javnem življenju, rado omrtvi, se zadovolji z večjimi ali manjšimi ugodnostmi in olajšavami vsakdanjega življenja in pri tem ne vpraša po svoji materni govorici, narodni svojstvenosti in kulturni vzgoji iz prirojenih svojih. Njegov svet postane sila preprost, kar ga izpolnjuje samo še gospodarska stiska in tepež za kosom boljšega kruha. Uprav zato se starišem, ki oddajajo svoje otroke v nemške vrtce ali jih pošiljajo k nemškim božičnicam, ne čudimo in njim kakor malčkom sprejetih dobrot ne odrekamo, ker se pri tem nikakor ne zavedajo, da jih v resnici zamenjujejo za neprimerno dragocenejšo zaklade svoje materinščine in kulturne svojstvenosti.

Hvaležni smo tudi imenovanemu narodno-socialističnemu uradu za odkrito izpovedani namen otroških vrtcev v slovenskem ozemlju Koroške,

ker smo bili doslej bolj vajeni izbegavanja pri namenu ponemčevanja naše dece. Vprašati pa se moramo: Ali je narodno-politični program narodnega socializma na Koroškem res tako enostaven, da mu za ponemčevanje slovenske dece ne zadoštuje niti več dosežanja šolska vzgoja? Svetu in nam je poznana precizna izjava Führerja in kanclerja Adolfa Hitlerja o bastardizmu ponemčencev. Na to izjavo smo postavili 10. aprila svoj enoglasni „Ja“, nanjo oprli vso svojo dejavno lojalnost državi in stranki.

Kot glasilo Slovencev v Veliki Nemčiji smo prisiljeni, da ugotovimo: Na Koroškem dejstva ne odgovarjajo narodno-

socialističnim načelom! To dokazujejo naše šole in dokazujejo otroški vrtci, katerih ponemčevalni namen oficielno potrjuje urad narodno-socialističnega odseka za ljudsko blaginjo. Na to nedoslednost opozarjamo čuvarje narodno-socialistične ideologije! Neiskreni državljani bi bili, če bi molče dovoljevali, da se v našem delu dežele krši narodnostno načelo narodnega socializma in javno krši precizna narodno-politična smernica Führerja in kanclerja. Ni naš interes, da bi iz nevednosti našega položaja kovali kapital drugi, morda izvendrjavni krogi. Naša lojalnost Führerju, državi in narodno-socialistični stranki nam ukazuje, da tudi tem potom nujno terjamo odpomoč.

Vprašanje nemške manjšine v Čehoslovaški je še vedno v ospredju mednarodne pozornosti.

„Z vročim srcem smo pri vas, kiimate pravico milijonskih pripadnikov velikega ljudstva, da tako živite, kakor vam narekuje pripadnost k velikemu narodu!“, tako se glasi izjava ministra in Führerjevega namestnika Rudolfa Hessa na naslov sudetske nemške manjšine. Izredna opora, katero nudi materni nemški narod svoji manjšini v Čehoslovaški, številčna moč manjšine same in še mednarodni položaj so doprinesli k temu, da govori svet pretežno o sudetskih Nemcih in o razvoju njihovega vprašanja.

Lord Runciman je s polno paro na delu. Anglija je poslala v Čehoslovaško spretnega politika, lorda Runcimana. Runciman neprestano vodi pogajanja z vlado in vodstvom nemške manjšine. Koncem avgusta je zabeležil svoj prvi večji uspeh: sudetski Nemci so pristali na to, da nadaljujejo pogajanja z vlado, in pristavili, naj se pogajanja vršijo na osnovi predlogov čehoslovaške vlade in Henleinove spomenice. Časopisje še poroča, da se je lord Runciman obrnil s pismom naravnost na kanclerja Hitlerja in mu obrazložil svoja nazoranja o ureditvi vprašanja sudetskih Nemcev.

Zadržanje Čehoslovaške vzbuja optimizem. Tudi nemška javnost z zadoščenjem beleži dobro voljo čehoslovaške vlade za ureditev pereče zadeve. Minuli četrtek je dr. Hodža izročil Nemcem nov načrt upravne ureditve čehoslovaške republike. Načrt se v bistvu naslanja na švicarski vzgled upravne delitve ozemlja v kantone. Čehoslovaška republika bi se po vladnem načrtu razdelila v 25 žup, ki bi imele vsaka do 700.000 prebivalcev,

svojo samoupravo in svojega velikega župana. Tri ali štiri župe bi bile čisto nemške in bi imele nemški uradni jezik. Nekatere druge župe bi imele nemško prebivalstvo v manjšini, a bi bili manjšinski pripadniki vsestransko zaščiteni. Vlada je končno obljubila pomoč sudetsko-nemški industriji, razmerno število uradništva in znižanje narodnih straž na nemškem ozemlju.

Odločitev je pri kanclerju Adolfu Hitlerju. Henlein je medtem dospel v Berchtesgaden, posejil Führerja Hitlerja ter mu poročal o poteku razgovorov s praško vlado. Prva odločitev pade na ravnokar pričetem narodno-socialističnem kongresu v Nürnbergu. Z veliko napestostjo pričakuje ves svet kanclerjevega izvajanja glede Čehoslovaške. Kanclerjevo stališče do zaključka lista ni znano. Gotovo je in se da sklepati tudi iz pisanja nemških listov, da Nemčija odklanja predlog čehoslovaške vlade o kantonalni preureditvi Čehoslovaške, ker bi po nemškem mnenju izvedba tega načrta razdelila nemško manjšino v več samoupravnih edinic. Francoski listi vedo še povedati, da ostane zahteva sudetskih Nemcev po teritorialni samoupravi manjšine brezpogojna.

Anglija med prvimi zainteresiranci. Vzporedno z dejstvom, da prehaja težišče započete boja za narodne pravice nemške manjšine v glavni stan narodno-socialistične stranke, je očitno, da raste zanimanje za Čehoslovaško v Angliji. Pri tem seve ne smemo nikakor misliti na kakršenkoli angleški pritisk na Prago ali Berlin. Vprašanje Čehoslovaške postaja važna mednarodna zadeva in nikakor ni izključeno, da jo bodo reševali kedaj v Londonu in Berlinu, v Rimu in Parizu.

Zamejni Nemci imajo svojo najsilnejšo oporo v organizaciji AO (organizaciji Nemcev v inozemstvu), ki skrbi za nemške državljane izven državnih meja. Vsako leto ima ta organizacija svoj občni zbor v Stuttgartu. Na letošnjem zborovanju sta imela glavna govora minister Bohle, vodja AO, in namestnik Führerja in kanclerja minister Hess. Pozivala sta številne zborovalce, naj ohranijo zvestobo narodnemu socializmu in domovini in tako množijo ugled nemškega naroda. K zborovanju vobče je zapisal ljubljanski „Slovenec“ med drugim: Organizaciji za nemške državljane v tujini se je posrečilo, da je dvignila narodno samozavest in narodni ponos svojih ljudi do kar najvišje mere in da oboje z načrtnim delom vzdržuje. Danes je konec odpadanja med nemškimi državljani v tujini, danes je konec prestopanja nemških državljanov v tuja podanstva. AO je ohranila 3 milijone nemških državljanov skupni nemški domovini, a ne samo to, napravila je iz njih disciplinirane in pokorne ter navdušene proslavljalce nemške kulture. Naj mislimo o nemškem narodnem socializmu kar hočemo, pred takim delom in takimi uspehi moramo nemo kloniti v spoštovanju.

Minister dr. Korošec o jugoslovanskem združništvu. Minuli teden se je vršil v Beogradu občni zbor Glavne združne zveze, v kateri so udružene vse pokrajinske združne centrale s skupno 15.000 zadrugami in enim milijonom članstva. Govoril je minister dr. Korošec, ki je med drugim izvajal sle-

deče lepe misli o združništvu: „Združništvo je krepka in močna organizacija ne samo po svoji številčni sili, ampak še bolj po moči svojih idej. Prepričani smo, da je združništvo element duhovnega in gmotnega stanja, motor, ki žene tudi naše vasi v prizadevanju za blagostanje in kulturni napredek. Pri nas v Jugoslaviji nimamo niti ene kulturne, niti gospodarske organizacije, ki bi bila tako velika in močna, kot je združništvo. Združna ideja je bila v Jugoslaviji vez, ki je vezala ljudi raznih političnih in svetovnih nazorov in ta zveza se je kazala v medsebojnem spoštovanju in medsebojnem vzajemnem delu.“ — Za predsednika je bil izvoljen minister dr. Korošec.

Jugoslovanski notranji minister dr. Korošec je govoril predzadnjo nedeljo na velikem taboru v Ljutomeru 10.000 zbranim med drugim: „Program slovenskih taborov, ki so se pričeli pred 70 leti, je uresničen do zadnje točke, uresničen od naših ljudi in uresničen v naši narodni državi Jugoslaviji. Sedaj, ko smo dobili v Ljubljani še akademijo znanosti in umetnosti, bi lahko mirno stopili s političnega odra. Polni zaupanja in samozvesti gledamo Jugoslavlani v bodočnost. Od zunaj nam ne preti nobena nevarnost, z vsemi sosedi živimo v prijateljstvu. V krog naših prijateljev je sedaj stopila tudi Madžarska. Naše hrabre, dobro oborožene vojske nočem niti omeniti. Ta naša slovenska zemlja, zemlja naših pradedov in dedov, bo ostala slovenska v jugoslovanski državi vekomaj. Slovenska govorica, slovenska pesem, slovenska za-

vest bo živela vekomaj! Kakor Srb ljubi svojo, z junaško krvjo prepojeno zemljo in svojo govorico, kakor Hrvat ljubi z vsem ognjem svojega srca svojo lepo domovino in govorico, tako tudi mi Slovenci ljubimo svojo zemljo, svojo govorico, svoj narod, a vsi skupaj bodimo dobri in zvesti Jugoslovani."

Daladier, trenutni gospodar Francije? Odločni nastop francoskega ministrskega predsednika za pomnožitev narodnega dela je očitno rodil uspeh. Delovni minister ima v rokah prezidentovo pooblastilo, da po lastnem preudarku poveča število nadur do 100 ur letno. Vlada ima močnega zaveznika v mednarodnem položaju. Tako je nedavno Daladier žel velik uspeh, ko je v skupščini naglasil, da je Francija močna dovolj, da odbije vsak napad. Naglasil je še, da je francoska vojska n najvišji stopnji po vojni in da se je vojna industrija v državi znatno ojačila. Štiriletni načrt za oborožitev Francije se po njegovem mnenju točno in vestno izvaja. — Istočasno pa poročajo drugi listi, da stoji Francija pred splošno delovno stavko in da se med delavci hitro širi ostro nerazpoloženje proti vladi.

Ali pride v Španiji vendarle do premirja? Angleška komisija za španski spor je sprejela prošnjo barcelonske vlade, naj posreduje pri nacionalni vladi izmenjavo ujetnikov in pomiloščenje na smrt obsojenih. Spomenica še navaja, naj bi komisija izposlovala, da se bo na obeh straneh ravnalo z vojnimi ujetniki človeško in da bi se opustila bombardiranja civilnega prebivalstva. Ti predlogi bodo sedaj služili za osnovo nadaljnjih pogajanj. — Medtem se nadaljujejo spopadi zračnih letal, dočim na kopnem ni nobene bistvene spremembe.

Tudi Italija izganja žide. Ministrski svet je izdal zakon, ki prepoveduje naseljevanje židov v državi in ki odpravlja žide, kateri so se naselili v Italiji in njenih afriških kolonijah po 1. januarju 1919. Žid je po zakonu oni, katerega oče in mati sta židovskega plemena brez ozira na to, če danes oseba pripada kakemu drugemu plemenu ali veri. — Druga postava predpisuje višjim uradnikom zakon kot neobhoden predpogoj napredovanja. V državnih in zasebnih službah sme biti po drugi postavi samo vsak deseti uradnik ženska.

Iz sovjetske Rusije prihajajo poročila, da je bilo ustreljenih več visokih pomorskih častnikov, med njimi vrhovni admiral sovjetske sile na morju, Orlov. Razširile so se nadalje vesti, da je bil izvršen atentat na Stalina, ko se je vozil s svojim avtomobilom v svojo vilo v moskovskem predmestju. Trdi se, da je bil Stalin težje ranjen. Druge vesti spet poročajo, da gre samo za avtomobilsko nesrečo, pri kateri si je Stalin poškodoval desno roko.

Kako gre Japoncem na Kitajskem? Japonska ofenziva je osredotočena na mesto Hankau, proti kateremu napredujejo v več sto kilometrov dolgem krogu. Z njo mislijo Japonci kitajske čete razkropiti na številne točke in razbiti obrambno črto svojega nasprotnika. Kitajski položaj pri Hankovu ni neugoden. Kitajci razpolagajo z večjim številom vojaštva, imajo mnogo vojnega materiala in zadosti letal. Baje je v vodstvu vsake kitajske divizije okoli 30 sovjetskih častnikov. Število vseh Kitajcev ob Hankovu znaša nad milijon, silo japonskih čet cenijo izvedenci na 700.000 mož. Baje sta dve japonski koloni že obkolili 400.000 kitajskih vojakov, kateri se bodo le težko rešili iz

pasti. Odločitev glede Hankova pade v tednu ali dveh. Kitajci dostavljajo: in če bi padel tudi Hankov, vojno bodo končno izgubili Japonci.

Ostale novice iz vseh delov sveta. Italija je odredila odstavek vseh židovskih učiteljev in namerava zgraditi posebne šole za židovske učence. — Čehoslovaško in Poljsko je obiskal s svojim letalom znani Amerikanec Lindbergh s soprogo. — General Franco je vpoklical k vojakom letnik 1920. — Po Nemčiji potuje skupina poljskih bojevnikov. Povsod jo prijateljsko sprejemajo. — Nürnberškega kongresa se je udeležilo tudi 100 fašističnih častnikov. — Nizozemska kraljica Viljemina je praznovala 40 letni vladarski jubilej. — 10letnico vladanja je praznoval albanski kralj Zogu. — Anglija je kupila v Rumuniji 400.000 ton žita. — V Ameriki bodo prihodnje leto zgradili 19 novih bojnih ladij. — Bolgarska kraljevska dvojica je obiskala Italijo in bila v gosteh pri italijanskem kralju. — Vojaške vaje se vršijo ne samo v naši državi, marveč tudi v Franciji in sovjetski Rusiji. — V Mehiki so divjala strahovita neurja, katerim so sledile poplave večjega števila mest. — Tudi maršal Blücher, poveljnik sovjetske vojske na vzhodu, je padel pri Stalinu v delno nemilost. Vzeli so mu poveljstvo nad rdečim letalstvom v Sibiriji. — Silovit vihar je divjal nad Japonsko in prizadajal glavnemu mestu veliko škodo. — Angleška močna roka se v Palestini vedno bolj uveljavlja. Arabci pospešujejo gverilsko vojno, t. j. da se njihove čete pojavljajo sedaj tu sedaj tam in rušijo red in mir. Med vsemi azijskimi Arabci raste navdušenje za borbo proti palestinskemu židom. Svoje simpatije so sedaj izrazili iraški Arabci in celo indski mohamedanci. V preteklem mesecu so nemiri v Palestini zahtevali kot žrtve 185 Arabcev, 31 židov, 15 Angležev in dva angleška policista.

Iz življenja Nemcev v Jugoslaviji.

Tednik „Istina“ priobčuje v zadnji številki članek o delovanju največjega prosvetnega društva nemške manjšine v Jugoslaviji „Kulturbunda“ s posebnim ozirom na Slavonijo, Vojvodino in Srem. O razširjenosti organizacij „Kulturbunda“ pravi:

»Danes šteje „Kulturbund“ 256 krajevnih organizacij, v letu dni 49 novih organizacij, in sicer so bile nove organizacije ustanovljene: 14 v Slavoniji, 8 v Sremu, 7 v Baraniji, 7 v Banatu, 6 v Bački in 4 v Bosni. V preteklem letu je „Kulturbund“ priredil 5 tečajev za izobrazbo odbornikov (za Hrvatsko in Slavonijo v Valpovem in Djakovem), katerih se je udeležilo 200 odbornikov iz 100 organizacij.

V 150 organizacijah so delovali tudi potujoči učitelji, ki imajo nalogo povzdigniti nemško zavest, poučevati zgodovinski razvoj nemštva in ožje domovine, seznanjati člane z nemško književnostjo, življenjem in deli največjih nemških mož. Tudi ti potujoči učitelji so predhodno dovršili posebno šolo za ta posel, ki se mu posveča največja pozornost. V organizacijah je mnogo predavanj, zlasti po gostih iz Berlina, Leipziga, Stuttgarta i. dr.

Do konca leta 1937 so imele organizacije 143 knjižnic. Knjižnice so očiščene šunda in umazanih knjig (pornografije). Za napredno vodstvo knjižnic je 45 knjižničarjev obiskovalo posebne tečaje v Vinkovcih in Novi Pazovi, kjer so se izučili vsega potrebnega v zvezi s knjižničarstvom. Obstojata tudi 76 čitalnic, ki imajo 43 dnevnikov in 235 drugih časopisov. Propaganda za dobro nemško knjigo je

zelo močna, zlasti potom „tedna nemške knjige“ in razstav nemške knjige, ki jih je bilo pet. Zveza je 29 organizacijam razposlala 312 knjig in 21 čitalnicam 25 dnevnikov in 28 tednikov. Poleg tega so še potujoče knjižnice, zlasti v Slavonskem Brodu, za razkropljene Nemce. Zveza sama ima v svoji hišni knjižnici 1382 knjig. V Hrvatski in Slavoniji s Srenom je takih knjižnic 42.

Močna je tudi delavnost nemškega elementa glede nakupovanja zemljišč, zlasti v županijskem okraju. „Kulturbund“ ima svojo organizacijo tudi v Brodu s približno 120 člani in kaže veliko živahnost in navdušenje članstva. Neredko se zvečer po sestanku v Mesičevi ulici sliši stari germanski pozdrav „Sieg — Heil“. „Kulturbund“ je za olajšanje svojega delovanja formiral okrožja (Kreis-aufbau) za Srem v naslednjih mestih: Belgrad, Indija, Ruma, Srem. Mitrovica, Ilača, Vinkovci, Brčko, Jarmina, Garčin, Djakovo, Tomašanci, Gašinci, Valpovo, Našice, Kutina. Poleg tega so organizacije še v naslednjih mestih: Zagreb, Spišić, Bukovica, Sopjanska Ada, Ciganka, Lačarak, Kujujevci, Čalma, Klenak, Bukovac, Novi Banovci in Banoštar.

V Bosni so nove organizacije v mestih Brčko, Polje, Šibovska in Putnikovo Urdno. Število članov v novih organizacijah znaša 6000, v stare organizacije pa je na novo vstopilo 9000 članov. Predlansko leto je število vsega članstva znašalo 60.000, sedaj znaša 75.000.

Zadnja pot župnika Vinka Poljanca

Med rožami in venci je ležal pokojni naš voditelj in se tako še v telesni smrti vedro poslavljaj od množice tisočih, prihajajočih k njegovi zadnji poti. Na njegovi desni je visel velik zelen venec, ves poln rdečih nageljnov s križem iz belih rož počez — zadnji pozdrav Slovenske prosvetne zveze. Na levi je pozdravljaj rajnega voditelja ko rdeč šopek lep venec slovenske Zile, naokoli pa so obdajali oder s pokojnim truplom številni drugi venci in šopki. — Z vseh strani se je zgrinjalo ljudstvo: tisoči iz Podjune in z ostale naše zemlje, zastopniki vseh slovenskih narodnih organizacij in do sto duhovnikov in bogoslovcev, med njimi zastopnik krškega knezoškofa mil. kanovník msgr. Podgorc, imenom mariborskega kneza-vladike stolni dekan dr. Cukala, družina slovenskih koroških dijakov in še nebrojno število ostalih žalujočih. Nehote je občutil vsak: tako se poslavljaj narod od svojih nekronanih kraljevskih sinov!

Skozi oblake se je ukradel sončni žarek in poljubil belo krsto pred župniščem, duhovniški zbor je molil cerkvene obrede, njim je sledila melodija žalostinka-škocijanski gospod župnik se je poslavljaj od svojega tridesetletnega doma. Daritev je sledila daritvi, ko je bila položena krsta na črni katafalk sredi cerkve, s prižnice pa je mil. kanovník msgr. Podgorc svečano govoril o zvišenosti mašniškega poklica, o zvišenosti kulture, ki jo duhovnik v naročju matere cerkve goji in čuva. Ko je dostojanstvenik daroval žalno peto mašo, je veličastno ko evangelij donela v božjem hramu pesem cerkvenega zbora: Kdor veruje v Me, ne bo umrl na vekomaj!

Dolg, dolg sprevod se je nato vil skozi gornji Škocijan — pokojni dušni pastir je še v smrti blagoslovljal svoje ovčice v glasni pogrebni molitvi in še v pritajenem joku tisočih. Ob grobu je duhovščina odpela zadnje molitve. K odprti jami je nato stopil mil. tinjski prošt Benetek in prisrčno govoril o svojega prijatelja življenjski poti, segajoč

Podlistek

Jack London:

P. Holeček:

Klic divjine.

(20. nadaljevanje.)

Kmalu nato se je Buku še enkrat nudila prilika, da je rešil gospodarju življenje. Prijatelji so vlekli čoln navzgor po zelo divji Reki štiridesetih milj (Forty Mile River). Ivan in Peter sta hodila po bregu in vlekla vrv, a Tornten je stal v čolnu, ga krmaril z dolgim drogom med skalovjem in dajal prijateljema na bregu navodila. Buk jim je ves razburjen sledil in ni spustil oči z gospodarja.

Na nekem posebno nevarnem mestu, kjer je štrlela ob bregu ostra skala iz vode, je hotel Tornten s čolnom bolj v sredino reke; zato sta moža na bregu vrv nekoliko popustila. Tako je zašel čoln v močno strujo, ki ga je zagrabila in po bliskovno nesla po vodi nizdol. Tedaj sta potegnili na vso moč za vrv; čoln se je prevrnil in slednjič obvisel z dnem navzgor na rtasti skali, a Tornten je strmoglavil v reko. Voda ga je nesla proti nevarnim brzicam, ki bi jih tudi najspretnější ne mogel živ in zdrav preplavati.

Tu je planil Buk v vodo. Ko je preplaval kakih dve sto metrov, je sredi razburkanih valov dosegel Torntena, ki ga je takoj zagrabil za rep. Pes se je obrnil in plaval na vso moč proti bregu. A

težko je bilo plavati proti struji; zakaj voda je bila deroča in ga je zanašala vedno bolj nizdol. Že je bilo slišati nevarno šumenje; bila sta blizu mesta, kjer je drla voda skozi skalovje kakor skozi zobe velikanskega glavnika. Trnten je spoznal, da je struja premočna in da jima ne bo mogoče doseči brega. Poskušal se je oprijeti skal, mimo katerih ju je neslo. Prva mu je zdrknila iz rok, na drugi si je obrezal roko, ne da bi se bil mogel obdržati, in šele tretje se je oklenil z obema rokama tako močno, da ga divja struja ni mogla odtrgati.

Tedaj je pustil Buka in mu zaklical, da se je slišalo skozi šumenje vode: „Na breg, Buk!“ Pes je, začuvši gospodov glas, dvignil glavo, ga pogledal in se poslušno obrnil proti bregu. Sam je seveda mnogo laže plaval in je prišel kmalu do brega, kjer sta ga Ivan in Peter potegnili čisto upehane na suho. Mož sta vedela, da se Tornten ne bo mogel dolgo časa držati gladke skale in da mu morata priti takoj na pomoč.

Tekla sta torej, kar so ju nesle noge, proti vodi po bregu, da sta prišla daleč nad mesto, kjer je visel Tornten na skali sredi valov. Tam sta pritrčila Buku kos vrvi okoli života, tako da ga ni mogla ovirati pri plavanju, in sta ga spustila v vodo. Plaval je na vse kriplje, vendar je daljavo napak izmeril. Svojo zmoto je opazil šele, ko je bilo že prepozno, in voda ga je nesla tik mimo gospoda.

Ivan ga je vlekel za vrv nazaj, kakor da bi bil čoln; ko se je vrv napenjala proti toku, je prišel Buk pod vodo in ostal pod gladino, dokler ni bil pri bregu, kjer sta ga izvlekla. Bil je na pol u-

topljen in morala sta ga pošteno drgniti in tresti, da sta spravila vodo iz njega in da je začel zopet dihati. Tisti hip se je razlegel skozi šumenje deroče reke slaboten krik — Tornten je v največji sili zaklical na pomoč. Gospodov glas je učinkoval na Buka kot električna iskra. Skočil je na noge in odhitel obema možema na mesto, odkoder je bil poprej odplaval. Znova sta mu privezala vrv; pognal se je v reko in rezal valove kar naravnost proti sredini reke.

Enkrat se je bil v razdalji zmotil, drugič se mu ni smelo ponesrečiti. Ivan in Peter sta spuščala vrv, a Buk je plaval naravnost naprej, da je prišel natančno nad skalo, kjer je visel gospod; tedaj se je obrnil in močni tok ga je nesel kot blisk navzdol. Tornten ga je opazoval; ko se mu je približal, je spustil skalo in se z obema rokama oklenil psa okrog kosmatega vratu. Ivan je privezal vrv za drevo in nato sta s Petrom začela vleči. Pri tem se je večkrat potopil pes z možem vred v vodo; tu pa tam sta tudi zadela ob ostre skale ali pa se ranila ob vejah, molečih v vodo. Nazadnje sta ležala rešena v mehka travi kraj reke.

Trajalo je precej časa, da se je Tornten zavedel. Prvi pogled mu je iskal Buka. Ležal je kakor mrtev v travi, poleg njega je sedel Muri in žalostno tulil, a Flora mu je lizala vlažni gobec in zaprte oči. Tornten, dasi sam ves odrt in pobit, je skrbno preiskal Bukovo telo in našel, da ima tri rebra zlomljena. Zato je odločil: „Ne more dalje. Tu se utaborimo.“ Postavili so si šotor in ostali tam, dokler ni Buk popolnoma ozdravel.

(Dalje sledi.)

od rojstne vasice sv. Urbana pri Ptuj pa preko pokojnikovih dijaških let v Mariboru, Celju in Celovcu. „Domala 40 let je služil župnik Vinko Poljanec svojemu Gospodarju in rodu, delil neštete dobrote revnim in potrebnim, izdatno podprl gradnjo tinskega doma duhovnih vaj, bil podpornik šolskih sester, vneto širil v fari in še izven nje živo versko življenje in posvečal posebno brigo dobri vzgoji svoje mladine. Udano je prenašal trpljenje in še v zadnji dan dvigal svoje trudne roke k blagoslovu. Bil je velik v pokorščini svojim predstojnikom, sv. obhajilo in sv. daritev sta mu bila vir skrivnostne moči v Gospodu.“ V govornikovih in množicinih očeh so se zablesteli solze ob slovesu od rajnega duhovnika-prijatelja. — V imenu Slovenske prosvetne zveze in družine slovenskih fantov in deklet se je od pokojnega voditelja poslovil urednik V. Zwitter. V kratkih, izbranih besedah je izklesal lik narodnega boritelja in voditelja, zavrnil očitke, ki so leteli na župnika Poljanca iz neprijaznih vrst ter dostavil: Župnik Vinko Poljanec! V globoki hvaležnosti in spoštovanju se klanjamo koroški Slovenci Tvojem delu in spominu. Dal si nam svojo srce in razum, svojo voljo in svoj spomin, svoje trpljenje in svojo smrt. Že danes te uvrščamo med naše velike sinove in prosimo Očeta, da ti tisočero vrne vso tvojo ljubezen do nas. Slovenska prosvetna zveza, družina slovenskih fantov in deklet in ves naš rod ti kličejo v grob: Župnik Vinko Poljanec! Bodi med nami, slava tvojemu spominu! — Še je govoril prijatelju v slovo dekan preč. Kindelman in podal sliko nadvse dobrega in iskrenega tovariša, polnega obzirov do vsakogar.

Nad odprti grob je hitela vnovič žalostinka cerkvenih pevcev, pojoč o križu in odrešenju. Za njo je jemala od velikega ljubitelja slovenskega petja slovo otožno-lepa koroška „Njav čiez jizaro“, ubrana od zbora koroških mož in fantov. Venci in cvetje so po zaključni molitvi zagrnili krsto in zemlja škocijanska je vzela, kar je bilo na župniku Poljancu njenega.

*

Tesno ob obzidje škocijanske farne cerkve naslonjen raste svež, z rožami in zelenjem posut grob. Že v prvi njegov dan se je tiho in pobožno zbrala ob njem družina slovenskih koroških dijakov. Dobro se je zavedala, da telesna smrt ne pokoplje plemenitih, svetih vzorov, marveč da leti po zemeljski smrti le še bolj blestijo in žarijo v svoji lepoti.

Prijatelji! In ko bo nam hudo in tegobno, poromamo mi spet na grob našega voditelja župnika Vinka Poljanca in bomo glasno izpovedali svojo vero: **Veliki sinovi našega naroda tudi po smrti živijo naprej, živijo s svojo priprošnjo pri Očetu nad nami in s svojimi zvišenimi vzori v nas!**

Domače novice

Nove poštno pristojbine. S 1. septembrom je poštna uprava starega rajha prevzela avstrijsko poštno upravo. S tem stopijo v veljavo pri nas poštne določbe iz rajha. Navajamo nekatere važnejše: Z navadno poštno nakaznico lahko odslej prenakazemo največ 1000 mark. Do 10 mark je pristojbin 20 pfenigov, od 10 do 25 mark 30 pfenigov, od 25 do 100 mark 40 pfenigov, od 100 do 200 mark 60, od 250 do 500 mark 80, od 500 do 750 mark 1 marka in od 750 do 1000 mark 1,20 marke odpremnine. Stare nakaznice z vtisnjeno znamko za 24 grošev se ne smejo več uporabljati. — V inozemstvo se lahko brez dovoljenja deviznega urada proti izpolnitvi devizno-pravne izjave mesečno lahko odpošilja 10 mark. Potreben pa je tu, ali inozemski potni list. — Za prenakazitve v okvirju poštne hranilnice se od 1. septembra naprej poslužujemo takozvanih plačilnih nakaznic (Zahlkarte), za katere veljajo sledeče pristojbine: do 10 mark 10, od 10 do 25 mark 15, od 25 do 100 mark 20, od 100 do 250 mark 25, od 250—500 mark 30, od 500 do 750 mark 40, od 750 do 1000 mark 50, od 1000 do 1200 mark 60, od 1250 do 1500 mark 70, od 1500 do 1750 mark 80, od 1750 do 2000 mark 90 pfenigov, od 2000 mark naprej 1 marko. — Denar se zamore v tuzemstvu odpošiljati potom nakaznic tudi brzojavnim potom. Pristojbine so od 2,50 mark do 5 in več mark.

Dosedanje poštne položnice se smejo uporabljati še do konca tega leta, vendar jih je treba opremiti z znamko, kakršna je predpisana (glej gornji sestavek!). Znamka se prilepi na desno stran položnice, ki nosi naslov „Buchungsschein“. V prometu pa so poleg dosedanjih položnic tudi že plačilne nakaznice.

Poštna hranilnica dežele Avstrije raztegnjena na vso Nemčijo. S 30. avgustom je izšla postava, ki

uvaja sistem poštne hranilnice, kakoršen je obstojal doslej v Avstriji, v vso Nemčijo. Odslej bodo tudi prebivalci bivšega rajha lahko nalagali svoj denar v hranilnici državne pošte. Vloge se bodo obrestovale po 3 odstotke. Uvedena je tudi hranilna knjižica, s katero se zamore denar vlagati in dvigati pri vseh poštah uradih Velike Nemčije. Za dvig do 100 mark predčasna prijava ni potrebna. Imena vlagateljev pri poštah hranilnici ostanejo strogo tajna.

To je nevesta! Čedna, brhka, a predvsem dobrega značaja in bo izborna gospodinja in bodoča mati! V zadnjih letih so postali mladi možje nekam previdnejši pri izbiri svojih nevest. Ne gledajo več toliko na njihovo zunanjo lepoto, kakor pa na gospodinjsko znanje, snažnost in čednost. To važno okoliščino in seve še mnoge druge upoštevajo danes stariši, če pošiljajo svoje hčerke v gospodinjske zavode, da se dobro izvežbajo v tako vsestranskem poklicu gospodinje in matere. — Naša dekleta spadajo v naša gospodinjska zavoda, ki ju vodijo šolske sestre v Št. Jakobu v Rožu in v Št. Rupertu pri Velikovicu. Rastoči ugled obeh zavodov že sam dokazuje kakovost pouka in vzgoje obeh gospodinjskih šol. — Starši, prijavitelji dekleta vodstvu zavodov vsaj do 15. oktobra t. l. Pouk na obeh šolah se začne s 3. novembrom. Mesečni prispevek po dogovoru z vodstvom. — Šent-rupertski zavod sprejema nadalje šolobvezne otroke velikovških šol na hrano in stanovanje.

„Vsaj to eno marko pa za naš list!“ tako je sklenil vrli gospodar Tomaž, ko je prešteval skromni gospodarski izkupiček. Le predobro ve naš vrli rojak, kako zelo je vezana uprava našega tedenskega glasila na vsako in bodisi še tako skromno svoto iz naročnine. Za pravega Slovenca je dolg iz naročnine slovenskega tednika časten, zelo časten dolg! — So drugi, ki sicer list sprejemajo in berejo, a ga ne plačujejo. To so bojazljivci. Kdor ne bi hotel za „Koroškega Slovenca“ utreti na leto vsaj par mark, naj sporoči upravi vsaj to svojo nevoljo! Kajti tudi tod velja: jasne pogodbe, dobri prijatelji!

Bilo srečno! V torek 6. t. m. je mil. kanonik msgr. V. Podgorc v cerkvi pri s. elizabetinkah poročal odličnega slovenskega par g. Joška Suppanza, upravitelja Mohorjeve družbe, in Margareto Koglek iz rožanske Šmarjete. Nevesta je sestra hodiškega gospoda provizorja. Za priči sta bila ženinov brat Florijan, bančni ravnatelj v Mariboru, in nevestin brat-duhovnik. Ženitovanjsko pojedino je pripravil znani Lamplov hotel v Dulah ob Otoku. Mladi družinici želimo obilo sreče in blagoslova! (Tudi mi Dunajčani! O. St.)

Posebno družinsko podporo dobijo svojci k vojaščini vpoklicanih, če dokažejo, da jim je z vpoklicem njihovega sinu, moža ali očeta ukinjen tudi njegov mesečni zaslužek. Za prošnjo so predpisani posebni formulirji in so potrebne še sledeče priloge: vpoklicni poziv, potrdilo zadnjega delodajalca o višini zaslužka oz. potrdilo davčne oblasti o vplačanih obrtnih davkih, potrdilo o višini mesečne stanarine oz. potrdilo davčnega urada o plačanih davkih, pri nezakonskih otrocih potrdilo sodnijske ugotovitve očeta. Podpore glasom predpisov ne dobijo bratje in sestre, neporočene družice in stariši žene vpoklicanega.

Ferlach—Borovlje. V dneh 21. do 28. avgusta je posetilo Borovlje preko 130 oseb, večinoma moških. Bili so okrajni vodje nar. soc. stranke iz vseh krajev Ostmarke, ki so imeli tukaj svoje tečaje ter napravili tudi več poučnih izletov. — V istih dneh je bila v tukajšnji strok. šoli za puškarstvo domovinska razstava, koja je imela zaznamovati izredno dober obisk. Poleg priprostih del kočuharskih sodarjev je bilo videti tudi lepe izdelke boroveljskih puškarjev. Posebno graverski oddelek je izstavil ročna dela, da marsikateri ni mogel verjeti, da se v našem kraju kaj takega zamore. Gotovo par sto ur ročnega dela je bilo na kaseti, ki je bila podarjena ministrskemu predsedniku Göringju. A tudi druge stare slike so zanimale, kako so izgledale Borovlje pred 100 leti, nadalje kako je bilo na Lubelju in posebno, kako je izgledala nekoč stara cerkev v Ljubelju. Nedaleč od vsega tega pa smo videli razne lepake z napisi od bivšega glasovanja leta 1920. „Mama, ne štimaj za Jugoslavijo, tam moram ainrukat in kralju Petru služiti...“ in slična besedila. Morda bi bilo bolje, da bi se taki spomini opustili! — V nedeljo 28. avg. je bila tukaj pokopana gospa Marija Hus, p. d. Rožancela, ki je bila takorekoč najstarejša kmetica iz Borovelj. Bolehla je že preko 3 let in v tej bolezni mnogo pretrpela.

Waisenberg—Važenberg. Za Rožekom smo sedaj na vrsti mi. Sredi Šmarjete postavljajo glasovanjski spomenik. Bo to nad 6 metrov visok kamenit steber, v katerega bodo vzdane bakrene plošče, predstavljajoče prizore iz koroške zgodovine in koroških bojev 1918—1919. Spomenik bodo odkrili o. priliki glasovanjskih prireditev v oktobru.

Ledenitzen—Ledince. Nedavno so pri nas polagali temeljni kamen novemu šolskemu poslopju.

Stara šola namreč obstoja že od leta 1870 in je bila sezidana kot enorazrednica, zato so ostali razredi nastanjeni delno celo izven nje. Novo šolsko poslopje bo kras cele vasi. Svečanosti polaganja temeljnega kamna se je udeležil tudi dež. svetnik Dlaska, ki je v svojem govoru naglasil, da bo obmejno ozemlje v Veliki Nemčiji gospodarsko in kulturno zacvetelo. V kamen je bila vzdana fotografija lesene sohe, katero je v imenu koroške dežele poklonil Führer-ju in kanclerju leta 1933 sedanji deželni glavar in deželni vodja Hubert Klausner. — Slovenci v občini se nadejamo, da bo v novem šolskem poslopju našla primerno mesto tudi materna beseda naših otrok in bo tako nova šola zadobila tudi v srcih malih ono dostojanstvo, ki ji gre.

To in ono. 1. septembra je izšla prva številka nar. soc. glasila „Kärntner Grenzruif“ z uvodnimi posvetili dež. glavarja min. Klausnerja in dež. vodje stranke Kutschere. — Predzadnjo nedeljo so se vršile v Celovcu sabljaške tekme med Celovcem in Ljubljano. Zmagali so Ljubljanci. — Velikega nar. soc. kongresa v Nürnbergu se je udeležilo med drugim tisoč koroških članov Hitlerjugend. — S 15. oktobrom se začnejo v celovškem gledališču po dolgem presledku spet oderske predstave. Novi intendant Bartelmus je naglasil, da bo gledališče s sporedom dvignilo gledališče do nivoja in širitelja nemške kulture na jugovzhodu države. — Na cesti proti Šmihelu pri Pliberku sta se nevarno poškodovala trgovski potnik Mössler iz Celovca, katerega avto se je dvakrat prekotalil, in 13letna kolesarka hčerka posestnika Neubersch iz Podkrajja pod Peco. — Posestniku Grlicu v Podkrajju pod Peco je nekdo odnesel strdi v vrednosti 20 mark. — Z drevesa je padel 9letni Alojz Srienec iz Klanč v Galiciji in si zbil spodnjo čeljust. Isti dan se je vsled padca z drevesa nevarno poškodoval 9letni Francej Vauti iz Repl pri Šmihelu.

Naša prosveta

Opozorilo igrskim vodjem.

V nizu številnih društvenih prireditev tekočega leta je bilo na naših odrih do konca junija okroglo šestdeset iger. To se pravi, da prednjači v društvenem delovanju igra zdaleka pred sestanki, pevskimi koncerti in ostalimi načini prosvetnega življenja. Igra je še vedno naše glavno prosvetno sredstvo. Če cenimo povprečno udeležbo na prireditvi na dvesto oseb, ugotovimo, da je oderske predstave posetilo okroglo dvanajsttisoč ljudi. Zadnja številka predoči velikanski pomen dobrega igranja.

V ostalo našo prosveto sili novi duh. Zborne deklamacije nam niso več ničesar novega, poučni društveni sestanki se vedno bolj udomačujejo, za knjigo in dober list je razmerno precejšnje zanimanje, pesmi in petju pa odkazujemo že naravnost odlično mesto. Zakaj bi torej še našega igranja ne prilagodili vsaj nekoliko novemu okusu in času? „Tistih salonskih burk, kjer je kmet samo kmetavzar in je višek igrskega dejanja v sentimentalno doživeti in srečno nesrečno rešeni ljubezni, bi nam res ne bilo več treba“, nam je nedavno zatrdil predsednik-gorjanec.

Igre zahtevajo temeljite predpriprave na dolgo roko. Vsaj dva meseca prej naj si je igrski vodja na jasnem, kaj se bo igralo. Dobro bo zato storil, če vzame v roke „Ljudski oder“ ljubljanske Prosvetne zveze, kjer bo našel za vsak čas in vsako priliko dober nasvet. To obljubuje priljubljeni in ročni mesečnik za novo prosvetno leto: „Izšel bo točno 1. septembra, 1. novembra, 1. januarja, 1. marca, 1. aprila in 1. junija. Vseh šest zvezkov bo vsebinsko kakor doslej posvečenih odgovarjajočemu letnemu času oziroma dobi cerkvenega leta. V vsakem zvezku bosta vsaj dve kompletni proslavi ali igri.“ Naročnina za naše odre znaša 10 mark in se lahko vplačuje doma. — Koder tega zneska ne bi zmogli, naj se posvetujejo o igrah v novi sezoni s prosvetno centralo, ki jim bo radevolje pomogla z nasveti in eventualno tudi igrami. Naj bi si igrski vodje zapomnili: dobra priprava oderskih predstav jamči za dober uspeh! r.

Našim društvom! Nekatera društva še niso doposlala članskih pristopnic. Ker je pričetek jesenske prosvetne sezone pred durmi, prosvetna pisarna opozarja, naj društva to nemudoma izvedejo. Članske izkaznice ostalih društev so izgotovljene in bodo razposlane te dni.

„Koroške slovenske narodne pesmi.“ V založbi Kluba koroških Slovencev v Ljubljani je nedavno izšel 2. zvezek koroških narodnih pesmi. Zvezek je priredil g. Luka Kramolc, veliki prijatelj mladinskega petja. Zbranih je 12 koroških pesmi, ki naj po svoji vsebini in melodioznosti vzbudijo v mladini veselje do petja. Od 12 pesmi sta „Jaz sem en boren pavr“ in „Njav čez izaro“ zapisani enoglasno, zilska „Poljece je že zeleno“ troglasno, nagrobna „Zahvalim vas, prijatelji“, četverglasno, ostale pa so dvoglasne in imajo klavirsko

spremljavo. Na ovojni strani ličnega zvezka je slika Gospe svete. — Nova koroška pesmarica bo dobrodošla tudi našim mladinskim zborom.

Gallizien—Galicija. V nedeljo 18. septembra ob 3. uri pop. se vrši pri Sulcu v Encelni vasi otvoritveni sestanek našega prosvetnega društva. Na sporedu sta govora „Naše prosvetno delo“ in „Gospodarska politika Velike Nemčije“, vmes poje šentvidski zbor in deklamirajo mladi Galičani. Prosvetaši so iskreno vabljeni!

Köstenberg—Kostanje. Že v pozno poletje smo imeli svoj občni zbor, a zato tem boljše obiskan in tem živahnejši. Letno poročilo odbornikov je podal predsednikov namestnik in mu priključil toplo prošnjo, naj bi Kostanjčani nikakor ne zaostajali za ostalimi rojaki. Začel se je živahen razgovor in v kratkem času je bil izdelan delovni načrt bodoče sezone, ki zna zanesti ime Drabosnjakove domovine širom naše slovenske zemlje. Podrobnosti o njem nočemo zaenkrat izdajati. Zbor je zaključil govor zvezinega zastopnika o novem času in novih prilikah, ki je potrdil potrebo živahne in razgibane prosvete v naših sončnih hribih ob jezikovni meji.

Gospodarski vestnik

Racionalno gnojenje v jeseni.

Mnog gospodar ugiba, kako bi pravilno naravnal jesensko gnojenje z domačim in umetnim gnojem, ker pač zavisi od tega bodoči pridelek. Gnojenje vprek brez načrta pa lahko postane naravnost škodljivo.

Domači gnoj izrabijo najizdatneje okopavine. Bolj se izplača pospešeno gnojenje z domačim gnojem pri krompirju, repi in drugih okopavinah, kakor če gnojimo z domačim gnojem žitu. Kjer je doma veliko gnoja, pridelujemo torej predvsem okopavine. Izvzeti od tega splošnega pravila so gorski kraji z revno, peščeno zemljo. Gorata zemlja brez svojega humusa mora biti letno hranjena z gnojem, če naj sploh rodi. Sodijo celo, da bodo gorate lege zamogle odslej biti podlaga samo še izključno živinoreji in mlekarstvu ali ovčereji in sličnem.

Žitu zadostuje fosfatno gnojilo, če mu sicer gnojimo. Na raztrešeni gnoj potrosimo Austriaphosphat ali Superphosphat in vse podorjemo. Tomaževo žlindro potrosimo in zabranamo šele, ko je navadni gnoj že v zemlji. Na hektar računajo gospodarji okoli 230 kg superfosfata oz. Tomaževe žlindre. Navaditi se bomo morali dajati žitu poleg hlevskega gnoja tudi imenovana umetna gnojila. Žito ne rabi do aprila mnogo hranilnih snovi, naslednje mesece pa velike množine in sicer takoj. Zato je umeten gnoj za žita prav umesten in izdaten. Prava žitna polja živijo celo samo od umetne hrane in jim je hlevski gnoj le še nekak doatek.

V suhih legah svetujejo jesensko gnojenje vsaj v dveh tretjinah posebno za težke zemlje. Po detelji in domačem gnojenju gnojitev z dušičastim gnojilom bolje prelozimo, dočim se slednja dobro splača za krompirjem, koruzo in tudi repo. Dobro je nadalje, če dodajamo gnojnici superfosfata in si tako prištedimo dušičnasto gnojilo. Vedeti pa moramo, da gre v zimi do 80 odstotkov gnojnice v izgubo. — Dušičnasto gnojilo spravljamo na vlažni zemlji v tla šele v vigredi.

Kako je z apnenjem jesenskih njiv? Od zimskih žit rabi največ apna ječmen in najmanj rž. Njive za posetve rži apnajo le, če so tla kislila ali če sledi rži na apna potrebni njivi detelja. Lahka, gorata zemlja v vlažnih legah terja za pšenico precej apna. Ječmen pa zadobi z apnenjem sploh šele odpornost proti zimskemu mrazu. Važna je preiskava zemlje, koliko vsebuje apna in kislin. Previdnejši gospodarji vpošljejo večji drobec zemlje, katerega so odvzeli na več delih taiste njive, preizkuševalni postaji in apnajo po navodilu. Važno je, da vemo, da se apno in umetni gnoj medsebojno slabo prenašata. Zato naj prej podorjemo apneni prah in nato dodajmo umetno hrano. Manjše važnosti je vprašanje, ali naj pri jesenskem gnojenju uporabljamo kali ali fosfat in v kolikih količinah ju naj dajemo posameznim žitnim vrstam: vsa žita rabijo hraniva in naj dajejo čim najvišji pridelek.

S plesnivimi sodi ravnamo na sledeči način: Najprej jih s suhimi ščetmi in suho cumjo temeljito očistimo in obrišemo. V drugič jih odrgnemo z vročo lugovo vodo. Ko se les posuši, obdrgnemo les z lanenim oljem. Obroče očistimo rje in počrnimo z lakom. Ker je plesen običajno v zvezi z vlažno kletjo, moramo skrbeti za prezračevanje prostorov. V nujnih slučajih dobro služi žveplanje kleti. Sadij žveplo ne škoduje.

Rodovitnost sadnih dreves lahko pospešimo. V avgustu in septembru nastavlja sadno drevo popke za prihodnje leto. Da se lesni popki spremenijo v

cvetne, h temu pripomore fosforova kislina. Zato priporočajo izkušeni sadjarji gnojenje s fosfornimi gnojili. Najbolj se obnese zmes fosfornih in kalijevih gnojil. V sto litrah vode raztopimo kg superfosfata in pol kg žveplenokislega kalija. S to raztopino zalivamo dreve trikrat in sicer do konca septembra v razdobjih 14 dni. Starejša debla rabijo do 40 litrov, mlajša 20 litrov raztopine. Uspeh v poletju je presenetljiv.

Uporne konje, katere je težko podkovati, krotijo cigani s peteršiljem, t. j. s peteršiljevim oljem. Olje kupijo v apoteki, kanejo par kapljic na vlakno in slednje držijo konju tik pred nozdrvi. V kratkem času se konj umiri in ga lahko kovač mirno podkuje. Drugi uporabljajo peteršiljeve liste, jih med rokami zdrobijo in držijo pred nozdrvi.

Podplate na čevljih ohranimo dalje časa neobrabljene, če vzamemo četrtinko litra terpentina (se rad vname!) in dodamo košček voska, ga stopimo in tekočino popolnoma ohladimo. Ohlajeno voščeno olje namažemo po podplatih in jih posušimo na soncu ali v toplem prostoru. Uspeh je očitno.

Nikar mošta otrokom! Mošt je naša domača pijača ali v podjurski govorici naše vino. Pijemo ga pri malcu popoldne in zvečer. O redilnosti sadnega mošta ne moremo govoriti, a običajni mošt za odrasle tudi ni škodljiv, če ga seve zavživamo v zmernih količinah. Nežni otroški organizem pa ob vživanju mošta lahko utrpí občutno škodo, ker so zanj nevarne tudi že male količine alkohola. Otroci, ki dobivajo mošt redno teden za tednom, navadno postanejo v poznejših letih pijanci in manj vredni ljudje.

Blagovni in živinski trg v Celovcu. Koncem avgusta so na živinskem trgu v Celovcu plačevali krave (1 kg žive teže) 0.57—0.74, klavne krave 0.30—0.43, prašiče 1.13—1.27, plemenjake 1.33 do 1.53 RM. — Blagovni trg: pšenica (100 kg) 24 do 30, rž 17.50, ječmen 20—24, oves 19—21, ajda 17 do 19, leča 54—67, isto grah, krompir (1 kg) 10 do 13, zeleni fižol 27—33, suh fižol 27—40, sladko seno (100 kg) 7—8, kisle 4—5, slama 5—6, zelje (1 kg) 20, goveja mast 2.33—2.60, sirovo maslo 2.12—2.93, prekajena slanina 2.14—3.40, sirova slanina 1.80—1.87, svinjska mast 1.80—2.00, smetana (liter) 1.60—2.66, mleko 30, jajca 7—10, kokoši 1.33 do 2.00, trda drva, kratka 2.66—3.33, mehka 2.00 do 2.66 RM za k. mefer.

Zanimivosti

Nafta.

Nafta je nastala v morju iz odmrlih in segnitih morskih živali na sličen način, kakor je nastal premog iz rastlin. Nafta je precej redka tekočina svetlorumene do temhorjave barve. Iz nje izdelujejo petroleje in bencin, razna strojna olja, vazelino in še mnogo drugih koristnih stvari.

Ker je nafta nastala iz živalskih ostankov, ki so se nabrali na dnu morja, pridobivajo dandanes nafto v takih pokrajinah, ki so bile nekoč pod morjem. K takim pokrajinam spada tudi Panonska nižina. In res so našli v zadnjem času izdatne vrelce na Ogrskem, Nižje Avstrijskem in v Jugoslaviji. Raziskovanja nafte se tod še vedno marljivo nadaljujejo.

Nafto pridobivajo na ta način, da zvrtajo v zemljo do ležišč luknje. V ta namen postavijo do 20 metrov visoke lesene stolpe, s katerih spuščajo na vrveh privezane priostrene jeklene kole proti tlom. V nastajajočo luknjo porivajo železne cevi. Ko pride sveder do nafte, tedaj brizgne ta včasih z vso silo 20 do 40 m visoko iz zemlje ali pa jo je treba s posebnimi sesaljkami dvigati na dan. Nafto potem po čisto več kilometrov dolgih ogromnih ceveh napeljavajo v kaverne za čiščenje petroleja (rafinerije) ali pa v kako pristanišče, od koder tega posebne ladje prevažajo v kaverne. Tudi po železnici vozijo nafto v posebno pripravljenih vagonih (cisternah).

Nafta in izdelki, ki jih dobivajo iz nje, posebno še bencin, so za vsako državo velike važnosti ne le v mirnem času, temveč še posebno v vojni. Z bencinom poganjajo avtomobile, tanke, letala in mnoge druge stroje, brez katerih si je danes težko predstavljati življenje. Vsled tega tvori posest naftinih vrelcev za vsako državo vir bogastva in temelj samostalnosti in neodvisnosti.

Največ nafte dobe v Združenih državah severne Amerike in sicer 122,894.000 ton (1930 I), v Venezueli 20,457.000 ton in v Rusiji 18,495.000 ton. Vendar pa se pridobiva nafta tudi v Evropi, predvsem v Romuniji, kjer je dobijo nad 5,749.000 ton letno, ter v državah, po katerih se je razprostiralo nekdanje panonsko morje.

Zanimivost o angleški kraljici Elizabeti. Angleški zgodovinar Millican je izdal knjigo, v kateri na podlagi raznih aktov in dejstev dokazuje, da je bila znamenita angleška kraljica Elizabeta, živeča

v 16. stoletju, moški. Njen oče Henrik VIII. se je malo zmenil za hčerko, ki je kot desetletnica bivala v nekem podeželskem gradiču. Nenadno princesa umre in v strahu pred kraljem kupita guvernant in konjušnik, ki sta otroka nadzorovala, nekega dečka, ga preoblečeta in navadita princesinih manir. K sreči se došli kralj za otroka ni dalje zmenil. Z leti so bili odstranjeni vsi sovedci zamenjave in podtaknjeni deček je zasedel končno prestol kot kraljica Elizabeta. Bila je to nekam nenavadna vladarica. Žvečila je tobak, igrala moške igre, se dnevno brila, odklanjala vsakega zdravnika in se seve tudi ni poročila. V starosti je dobila plešo. Proti koncu istega stoletja so dobili pri urejevanju gradiča na vrtu okostje deklice, oblečene v fino obleko. Iz te čudne najdbe in še drugih okolišnih zgodovinar sedaj sklepa, da je bila angleška kraljica Elizabeta v resnici moški.

Blato bo bodoče kurivo. Pri čiščenju kanalov naberejo v Parizu letno okrog 80.000 kub. metrov blata. Znano je, da je blato dobro gnojilo, manj znano pa, da izpuhteva vrelo blato posebne pline, ki se dajo dobro uporabiti. Tako bi se lahko prometna vozila premikala s pomočjo blatnih plinov. Baje so v pariški okolici že zgradili tovarno, katere stroje ženejo plini, ki jih proizvaja vrelo blato. To bi bila tudi za naše močvirnate kraje kar koristna iznajdba, ker bi s plini lahko kurili, svetili in se vozili.

Bajno bogastvo poseduje sedanji vladar gvinejskega Jaipurja. Njegova zakladnica obsega dragulje, bisere in zlato neizmerne vrednosti. Ker je vladar še mlad, mu zaenkrat dovoljujejo samo, da si enkrat na dan ogleda natovorjena bogastva. Ko postane polnoleten, si sme izbrati kak kos za spomin. Njegov oče si je izbral zlato papigo, ki je imela v perutih vdolane same rubine. Ptič je tako težak, da ga en mož komaj dvigne. Ta okras krasi danes dvorano v kraljevi palači. Mladi kraljevič že danes ugiba, kaj si bo izbral, in se pri tem prav dobro zaveda, da bo v resnici kmalu sam lastnik bajnega bogastva svoje zakladnice.

Srce, najboljši motor. Koliko napora in kako veliko delo izvrši srce, nam pokažejo te številke: srce, ki je komaj veliko kakor pest, izvrši vsak dan delo 16.280 kg metrov, to je delo, da se dvigne 16.280 kg en meter visoko ali pa da dvignemo 1 kg 16 kilometrov v zrak. V eni minuti gre skozi srce 6 litrov, v enem dnevu 10.000 litrov, v enem letu 3.5 milj. in v 70 letih 250 milijonov litrov krvi.

Kako močni so prsti na nogi, je raziskoval Nemec dr. Hahn. Najprej je ugotovil, da pritiska nožni palec s silo 25.7 kg. Kadar človek stoji, je seve delo manjše, pri hoji pa je pritisk palca na zemljo zelo velik, včasih celo večji od omenjenega pritiska. Pri moških znaša pritisk 35 kg, pri ženskah 29.57 kg. Pri moških je levi palec močnejši od desnega. Ostali prsti so v primeru s palcem pravi revčki. Tako pritiska prst poleg palca s silo 3 do 6 kg. Razmerno močni so drugi prsti pri otrocih. Zato otroci tako lahko stoje na prstih.

Nekaj velikih števil. Učenjaki cenijo, da je v naši zemlji okroglo 7400 milijard ton premoga. Letno se zmanjša ta številka za 1500 milj. ton. Nafta je v zemlji 6150 milijard ton, na vseh petrolejskih poljih dobe letno samo 184 milj. ton. Po tem računu je premoga za pet tisoč let, nafte za 33 tisoč let. Vodne sile naše zemlje imajo tako moč, da bi nam dale v električnih centralah letno pol milijarde konjskih sil, če bi bile centrale ob vseh rekah in slapovih. Danes izkoriščamo letno komaj šele 33 milijonov konjskih sil, ostalo bogastvo pa je še neizrabljeno. Sonce daje zemlji 150.000krat več toplote, kakor nam je daje ves premog, ki ga rudarja izkopljejo na zemeljsko površino. Če bi zamogli izkoristiti samo ono toploto, ki jo sonce vrže na površino Švice, bi imeli dovolj sile za pogon vseh električnih central, strojev in tovarn, vlakov in ladij.

Lindbergh — bodoči ameriški predsednik? Najuglednejši Amerikanec je še vedno Lindbergh. Trenutno živi na nekem francoskem otoku in skuša ustvariti umetno srce. Iz Amerike je odšel, ker se baje ne strinja z gotovimi politiki sedanje dobe. Njegov oče in ded sta že čutila močno politično žilico, ki očitno začenja utripati tudi pri mladem Lindberghu. Že mu mnogi ponujajo mesto bodočega predsednika in če pristane, ga bodo nedvomno volili milijoni in tudi izvolili. Preveč so Amerikanci še zaljubljeni v svojega skromnega in prikupnega junaka. Najbrže pa bo Lindbergh ponujeno mu mesto odklonil, saj je star šele 36 let in ve, da še ni prišel njegov čas.

Inserirajte v „Koroškem Slovencu!“

V najem se odda posestvo, na katerem se lahko redi 7 glav živine in 1 konj. Posestvo leži v velikovškem okraju. Naslov v upravi. 50